

Милош ИВЕТИЋ*

Министарство унутрашњих послова Републике Србије

Стефан ИВЕТИЋ**

Студент Правног факултета у Новом Саду

ДОИ: 10.5937/bezbednost1901124I

УДК: 351.74/75(497.11):005.31-57.87

Прегледни научни рад

Примљен: 30. 1. 2018. године

Ревизија: 15. 9. 2018. године

Ревизија: 4. 1. 2019. године

Датум прихватања: 15. 5. 2019. године

Рад полиције у заједници на подручју града Београда – ставови полазника основне полицијске обуке

***Апстракт:** Рад представља емпиријско истраживање засновано на поставкама полиције у заједници као новог концепта полицијског рада у Србији. У раду су приказани резултати истраживања ставова и искустава становника Београда, односно полазника Центра за основну полицијску обуку у Сремској Каменици (у даљем тексту: ЦОПО), у вези с радом полиције у њиховим заједницама. Анкетирањем 421 испитаника из Београда утврђени су њихови ставови и искуства у вези с радом полиције у заједници, при чему се дошло сазнања да полиција града Београда није отворена ка заједници, да није видљива и да реализација пројеката полиције није транспарентна. Поред увода и закључка, рад има четири целине: концептуални оквир истраживања, методолошки оквир истраживања, резултате истраживања и дискусију.*

***Кључне речи:** полиција, рад полиције у заједници, видљивост полиције, ставови и искуства грађана.*

Увод

Ради превазилажења слабости класичног модела организовања полиције, осамдесетих и деведесетих година двадесетог века појавили су се покушаји усмерени ка променама метода рада

---

* milosivetic@hotmail.com

** iveticpf@gmail.com

полиције, прилагођеним карактеристикама криминалитета и организационим променама које би уважавале потребе заједнице. Полиција у заједници представља концепт који тежи решавању проблема који погодују настајању криминалитета успостављањем партнерских односа полиције и заједнице (Плачков, 2008: 130).

Према Кешетовићу, полиција у заједници (*community policing*) означена је, сасвим основано, као прогресивна и најзначајнија промена у полицијској филозофији. Као проактивна и са нагласком на превенцији криминалитета, показала је своју супериорност над традиционалним моделом обављања полицијских послова који је био превасходно реактиван (Кешетовић, 2006: 847). То је потпуно нов начин размишљања полицијских службеника (Делибашић, 2016: 164), филозофија о полицијској улози у друштву (Steven, Barlow, 1996: 353–354).

Полиција у заједници мора да мобилише шире друштвене ресурсе и тако унапреди свој рад, с обзиром да сама не може ефикасно да се супротстави безбедносној проблематици без помоћи заједнице (Упореди: Schneider, 2000: 361–370). То не би требало да представља препреку јер грађани, асистирајући полицији, чувају сами себе (Kratcoski, 2000: 111–112), а нарочито јер је безбедност једна од основних људских потреба (Burke, 2002: 1–27).

Од одлучујућег утицаја на успех новог концепта рада полиције биће ставови заједнице односно јавности према полицији, јер недовољно мотивисана и третирана као неравноправан партнер, заједница неће битније сарађивати са полицијом (Упореди: Reising, Giacomazzi, 1998: 547–561). Ако кренемо од претпоставке да у демократској држави полиција треба да служи грађанима, онда би крајње неприхватљиво било игнорисање њихових ставова и очекивања. У демократском поретку власти ставови и очекивања грађана морају се узимати као релевантан фактор који у значајној мери треба да утиче на правац и карактер активности државних органа власти, а посебно полиције (Зекавица, 2005: 83).

Полиција у заједници подразумева укидање табу тема везаних за полицијски рад тако да се јавно објављују статистике о полицијској ефикасности и стопи откривања кривичних дела, спроводе независна научна истраживања полицијског рада, испитује однос полиције и грађана, као и степен поверења који између њих постоји, итд. (Симоновић, 2001а: 263).

Рад представља наставак истраживања и утврђивања ставова и искустава полазника ЦОПО које је започето крајем 2015. године. Истраживањем су сада обухваћени само будући полицијски службеници Полицијске управе за Град Београд, тј. њихови ставови и искуства у вези с радом полиције у заједници. Такође, добијени резултати су упоређени са ранијим истраживањима из 2015. године, при чему се дошло до резултата на основу којих су изведени конкретни закључци који по питању унапређења новог концепта полицијског рада у заједници могу бити од значаја, како на подручју Београда тако и на подручју Републике Србије.

Концептуални оквир истраживања Теоријске основе концепта

Неки од основних циљева новог начина организације и рада полиције јесу унапређење односа полиције и грађана и усвајање савремених стандарда полицијског рада (Кешетовић, 2003), а све у циљу да полиција обезбеди сигурност њихових живота и имовине и да поврати и осигура мир и спокојство у њиховом окружењу, јер полиција за њих истовремено представља инструмент права, чувара реда и мира и јавну службу (Спасић, 2013: 2–3).

У процесу имплементације новог концепта рада неопходно је проверавати ставове и искуства грађана у вези с полицијом, јер они директно указују на степен поверења грађана у рад полиције, али и на још неколико чињеница: 1) на квалитет полицијског рада у заједници и његову ефикасност; 2) на степен страха од криминала и потенцијалне виктимизације; 3) на степен задовољења безбедносних потреба грађана у заједници; 4) на препознавање и одређивање полиције као ресурса заједнице који својим радом доприноси квалитету живота грађана (Спасић, Лајић, 2015: 554). Сви аутори који су се бавили питањем рада полиције у заједници истичу да је важност научних истраживања за успешан развој овог концепта (Иветић, Млађовић, 2016: 51).

Стратешки циљ Стратегије полиције у заједници¹ (у даљем тексту: Стратегија) у циљу јачања поверења грађана и заједнице у полицију јесте информисање заједнице и повећање поверења у

---

¹ *Стратегија полиције у заједници*, Службени гласник Републике Србије, бр. 43/13.

рад полиције. Међутим, поставља се питање да ли је полиција довољно информисала заједницу, односно да ли је заједница задовољна том информисаношћу.

Одговори на та питања могу се добити опет само истраживањем јавног мњења и директном комуникацијом са заједницом, а овај рад и ово истраживање управо указују на ту чињеницу. Грађани очекују од полиције да поступање њених припадника буде јавно, а само у изузетним и оправданим случајевима тајно. Због тога обавештавање грађана од стране полиције треба да буде сталан метод за побољшање узајамних односа, и то је често критеријум на основу којег грађани изражавају своје задовољство односно незадовољство поступањем припадника полиције. Чињеница је да значајан број грађана има погрешну представу о томе шта полиција ради и каква овлашћења имају њени припадници, што је углавном последица недовољног пружања информација од стране полиције (Вуковић, 2005: 950).

Јавност рада полиције, као органа државне управе, иначе је обавезујућа, што је низом правних аката и прописано. Тако, Устав² Републике Србије у члану 51 прописује право грађана на обавештеност, односно да „свако има право на приступ подацима који су у поседу државних органа и организација којима су поверена јавна овлашћења, у складу са законом“. Закон о државној управи³ обавезује на јавност у раду, а чланом 11 прописује: „Рад органа државне управе је јаван. Органи државне управе дужни су да јавности омогуће увид у свој рад, према закону којим се уређује слободан приступ информацијама од јавног значаја.“ Такође, члан 76 прописује: „Органи државне управе дужни су да обавештавају јавност о свом раду преко средстава јавног информисања и на други прикладан начин.“ Закон о полицији⁴ чланом 6 прописује да је рад Министарства јаван, док чланом 35 прописује обавезу полиције да „грађанима пружи информације и савете од значаја за њихову личну и имовинску безбедност, ако то није у супротности са законом и ако се тиме не угрожава обављање полицијских послова“.

---

² Службени гласник Републике Србије, бр. 98/2006.

³ Службени гласник Републике Србије, бр. 79/2005, 101/2007, 95/2010 и 99/2014.

⁴ Службени гласник Републике Србије, бр. 6/2016.

Начело јавности рада полиције представља једно од темељних начела без којег се не може замислити успешна имплементација Стратегије полиције у заједници. Неретко на потребу информисања грађана о полицији и криминалитету указују и резултати истраживања њихових ставова према припадницима полиције. Уколико резултати истраживања ставова грађана показују да значајан број испитаника нема никакво мишљење о полицији, то може бити индиција да је полиција недовољно активна у пружању података за које су грађани заинтересовани. Отуда, полицијска служба треба да има разрађену политику континуираног и потпуног информисања грађана о свим аспектима своје делатности (Вуковић, 2005: 951). Полиција мора да спозна захтеве заједнице и њене потребе (Alpert, Piquero, 2010: 452–456; Никач, 2010: 70), али и да осмишљеним наступима побољша свој имиџ и да што више ради на упознавању грађана са реформским пројектима и мерама које се предузимају (Litavski, 2013: 13).

Остваривање обостраног поверења представља основни циљ партнерства. Поверење ће дати полицији већи приступ важним информацијама које могу водити превенцији и расветљавању кривичних дела (Симић, 2009: 166). Полиција мора да гради партнерство са грађанима, медијима, институцијама, локалном самоуправом, школским управама, судовима, центрима за социјални рад и другим службама (Фроку, 2007: 56), односно да спроводи активности које се односе на реализовање многобројних превентивних програма са децом, омладином и потенцијалним жртвама кривичних дела, организовање и укључивање заједнице у конкретне програме, примену савремених техничких средстава у прикупљању и обради података и др. (Плачков, 2008: 130).

Резултати претходних истраживања

Рад полиције у заједници, као нов концепт рада, у бројним земљама света показао је за кратко време одличне резултате. У појединим градовима Сједињених Америчких Држава за пет година постао је доминантан стил обављања полицијских задатака (Brown, 1993: 77 у: Никач, 2010: 43–44), док је у Великој Британији утврђено да полицајци на битно другачији начин решавају инциденте (Никач, 2010: 44). У Канади, већ прве године грађани су били далеко задовољнији радом полиције (Војиновић, 2004: 431),

а битан напредак у ставовима грађана према раду полиције остварен је и у Хрватској 2011. године (Мраовић et al., 2015: 78). На снажну потпору овај концепт наишао је и у Немачкој, Холандији, Белгији и Аустралији (Спасић, Лајић, 2015: 555).

Увођење овог концепта код нас почело је реализацијом пилот-пројекта „Полиција у локалној заједници“ у фебруару 2003. Током реформе полиције у Републици Србији покренуто је неколико пројеката под заједничким називом ЈУНО 1–5⁵, у вези с проблемски оријентисаним радом полиције (Никач, 2012: 61).

Прва евалуација⁶ новог концепта рада полиције у заједници 2004. године указала је на бројне предности:

- на свим пилот-локацијама постоје снажно прихватање и посвећеност принципу полиције у локалној заједници;
- пуно примера партнерског рада полиције са локалним субјектима на идентификовању и решавању проблема у заједници.

Међутим, евалуација је указала и на слабости:

- напредак постигнут на различитим пилот-локацијама резултат је индивидуалних залагања, донетих одлука;
- напредак је зависио од капацитета, средстава и подршке која је пружена тим пилот-локацијама;
- значајни сегменти јавности нису довољно упознати са новим приступом рада полиције и заједнице и новим иницијативама у решавању локалних безбедносних проблема;
- полицијски службеници су се жалили да су њихови безбедносни сектори били сувише велики да изграде прави однос са заједницом;
- није било довољно полицајаца да би полиција била ефикасна у заједници;
- заједнице су се жалиле на недостатак повратне информације од полиције, као и на недовољан увид грађана у оно што полиција ради (Mellish, Ђурђевић, 2004: 217–220).

⁵ Извештај о евалуацији пројекта Развој полиције у заједници кроз унапређење обуке и проблемски оријентисаног рада у полицији Републике Србије – ЈУНО 5 (2010). МУП РС, НПД Краљевине Норвешке, Београд – Осло.

⁶ Евалуација је обухватила пилот-општине у којима је до тада почела имплементација пројекта (општина Звездара, Крагујевац (град), Нови Бечеј, Врњачка Бања, Бачка Паланка и Пожега).

Спорост спровођења новоусвојеног начина рада полиције била је значајан проблем у многим областима (Кешетовић, Давидовић, 2007: 98), али је као највећи проблем у раду полиције у заједници идентификован недостатак људства и ресурса у полицији.

Доношењем Стратегије полиције у заједници 2013. године⁷, као и Акционог плана⁸ којим се одређују конкретне активности министарстава односно државних органа у спровођењу ове стратегије, Влада Републике Србије и Министарство унутрашњих послова дали су подршку развоју и имплементацији овог концепта.

Истраживања аутора из 2015.⁹

Током октобра 2015. године на узорку од 265 полазника ЦОПО спроведено је истраживање о њиховим ставовима и искуствима у вези с радом полиције у заједници. Узорком су обухваћени 193 мушкарца (72,8%) и 72 жене (27,2%) старости од 20 до 25 година, који су на обуку упућени из осам подручних полицијских управа, и то: Бор, Ваљево, Врање, Кикинда, Пожаревац, Сремска Митровица, Суботица и Ужице. Истраживањем се дошло до следећих сазнања:

- *прво*, највећи број испитаника (32,5%) није никада био у посети полицијској станици/испостави (у даљем тексту: ПС/ПИ) у заједници;
- *друго*, 55,3% полазника је у последњих месец дана видело у својој улици ауто-патролу, а 44,4% њих није;
- *треће*, на постављено питање о опажању пешачке полицијске патроле у улици, 14% полазника је одговорило да је видело патролу у последњих месец дана, односно њих 86% је видело у периоду дужем од месец дана;

---

⁷ Влада Републике Србије усвојила је 30. априла 2013. године Стратегију полиције у заједници (Службени гласник Републике Србије, бр. 43/13).

⁸ Акциони план за примену Стратегије полиције у заједници за 2015. и 2016. годину (2015). МУП Републике Србије, Београд.

⁹ Иветић, М., Млађовић, И. (2016). *Ставови и искуства полазника Центра за основну полицијску обуку о раду полиције у Србији*, МУП, Безбедност 3, Београд.

- *четврто*, 34,7% анкетираних је рекло да је упознато са реализацијом пројеката од стране полиције на подручју заједница, док је њих 65,3% одговорило негативно;
- *пето*, 41,5% полазника сматра да су довољно информисани о актуелној безбедносној проблематици заједнице, док њих 58,5% није довољно информисано;
- *шесто*, позитиван став према полицијском раду у заједници показује 78,4%, полазника, док је њих 21,6% незадовољно;
- *седмо*, 33,5% испитаника је задовољно информисано о раду полиције и процедурама, док њих 66,5% није довољно информисано (Иветић, Млађовић, 2016: 55–63).

Према истраживању БЦБП¹⁰, у септембру 2017. године 56% испитаника у Србији изјаснило се да има поверење у полицију. Веће поверење у полицију имају грађани Албаније са 60%, Косова са 69% и Црне Горе са 65%, а мање поверења имају грађани БиХ са 47% и Македоније са 54%.

Методолошки оквир истраживања

Проблем и предмет истраживања

Проблем истраживања се огледа у томе да су у Србији истраживања у овој области ретка и не постоје прегледни извештаји или презентовани налази реализованих истраживања који омогућавају компаративну анализу перформанси рада полиције у заједници на различитим локацијама у Србији (Спасић, et al., 2013: 294).

Предмет истраживања су ставови и искуства становника Београда, односно полазника ЦОПО, у вези са: отвореношћу и видљивошћу полицијског рада, транспарентношћу пројеката у склопу рада полиције у заједници, информисаношћу грађана о безбедносној проблематици, полицијским процедурама, поступању и примени овлашћења и задовољством грађана радом полиције.

---

¹⁰ Истраживање Београдски центар за безбедносну политику, Ставови грађана о одговорности полиције у Србији, Београд, 2015.

Хипотетички оквир

Да полиција у заједници, као нови концепт рада полиције у заједници на подручју Београда, није заступљена у полицијском раду представља *главну хипотезу* од које истраживање полази.

Помоћне хипотезе су:

1. Полиција Полицијске управе за Град Београд према заједници није отворена.
2. Полицијске аутомобилске и пешачке патроле у Београду у заједници нису видљиве.
3. На подручју града Београда реализација пројеката полиције у заједници није транспарентна.
4. Грађани Београда нису информисани о актуелној безбедносној проблематици.
5. Грађани Београда нису информисани о полицијском раду и процедурама.
6. Грађани Београда према којима је полиција поступала немају позитивна искуства.
7. Грађани Београда нису задовољни радом полиције.

Узорак – социодемографске карактеристике

Оквир узорка чине сви полазници 13, 14. и 15. класе ЦОПО (њих 468) од 18 до 30 година старости, који долазе из Београда (свих 17 општина). Старост полазника и ниво образовања испитаника представљени су у табелама 1 и 2.

Табела 1. *Старост испитаника*

Ред. бр.	Старост испитаника	Frequency	Percent %
1.	18–20 година	32	7,6
2.	20–25 година	317	75,3
3.	25–30 година	72	17,1

Табела 2. *Ниво образовања испитаника*

Ред. бр.	Ниво образовања	Frequency	Percent %
1.	ССС	344	81,7
2.	ВС	38	9

3.	ВСС	39	9,3
----	-----	----	-----

Истраживање је спроведено у ЦОПО током децембра 2016, односно маја и августа 2017. године на узорку од 421 полазника Центра. *Узорком* су обухваћена 302 мушкарца (71,7%) и 119 жена (28,3%). Анкетирани узорак представља 89,95% од оквира узорка.

Истраживањем су обухваћени грађани само на територији града Београда, односно из свих 17 општина. Град Београд са својих 1.659.440 становника¹¹ чини 23,09% становништва Србије, како оних који живе у граду тако и оних у приградским насељима, са испитаницима оба пола.

Табела 3. Структура испитаника по општинама

Ред. бр.	Општина Београда	Frequency	Percent %
1.	Барајево	14	3,3
2.	Вождовац	35	8,3
3.	Врачар	5	1,2
4.	Гроцка	30	7,1
5.	Звездара	29	6,9
6.	Земун	56	13,3
7.	Лазаревац	11	2,6
8.	Младеновац	26	6,2
9.	Нови Београд	27	6,4
10.	Обреновац	21	5
11.	Палилула	50	11,9
12.	Раковица	26	6,2
13.	Савски венац	4	1
14.	Сопот	20	4,8
15.	Стари град	5	1,2
16.	Сурчин	16	3,8
17.	Чукарица	46	10,9

Истраживачки инструмент

Као основни истраживачки метод коришћена је анкета, а као истраживачки инструмент примењен је анонимни упитник. У упитнику су питања затвореног и отвореног типа. Отворена питања су везана за општа питања испитаника (пет питања: пол,

¹¹ Према подацима Републичког завода за статистику, http://popis2011.stat.rs/?page_id=2162, 23. 12. 2017.

годиште, стручна спрема, подручје становања и лични коментар испитаника), док су остала питања затворена (девет питања). Питања затвореног типа су подељена у две врсте – она у којима испитаник бира један од више понуђених одговора и она конципирана тако да је потребно одговорити са „да“ или „не“.

Након систематизовања и кодирања, прикупљени подаци унети су у базу података програма *EXCEL for Windows*. Помоћу програмског пакета *IBM SPSS 20 Statistics* извршена је статистичка обрада података. Фреквенције и припадајући проценти (N, %) одређени су помоћу метода дескриптивне статистике. Подаци су представљени табеларно и графички.

Временски и просторни оквир истраживања

За временски оквир истраживања одређен је период од децембра 2016. до августа 2017. године.

Просторни оквир истраживања обухвата територију града Београда, односно његових 17 општина.

Циљ истраживања

Општи циљ истраживања јесте сазнање о незаступљености рада полиције у заједници на подручју града Београда.

Специфични циљеви истраживања јесу утврђивање отворености полиције Београда према заједници, видљивости аутомобилских и пешачких патрола, транспарентности полиције при реализацији пројеката у заједници, информисаности грађана о актуелној безбедносној проблематици, полицијском раду и процедурама, задовољства радом полиције, као и искуства грађана са полицијом.

Оправданост истраживања

Научна оправданост овог истраживања састоји се у доприносу верификовању научно недовољно познатих и проучених специфичних чињеница о раду полиције у заједници на подручју града Београда, што треба да допринесе решавању актуелних проблема у овој области. Истраживањем се указује на актуелизацију теме, па ће научна и стручна јавност добити сазнања од значаја за

имплементацију, праћење и развој рада полиције у заједници (Упореди: Иветић, Млађовић, 2016: 54).

Друштвена оправданост истраживања састоји се у томе да резултати до којих се дошло послуже најпре у обуци полазника ЦОПО, затим полицијским службеницима, као и научној и другој стручној јавности у сагледавању реалног стања рада полиције у заједници и могућности за унапређење на подручју града Београда.

Резултати истраживања

Број посета полицијској станици/исповести у вашој заједници?

Испитаницима је сугерисано да приликом одговарања на ово питање узму у обзир само одласке у ПС/ПИ ради успостављања позитивних односа са полицијом, упознавања или сарадње са полицијом, попут „Дана отворених врата“, саветовалишта за грађане и слично (Иветић, Млађовић, 2016: 55).

Значај овог питања је у томе што не само да указује на отвореност и спремност полиције за сарадњу са заједницом већ и омогућује да се превазиђу погрешна схватања и предрасуде, како би полиција и заједница искористили сваку прилику коју имају за међусобну комуникацију и састанке (Mellish, Ђурђевић, 2004: 219).

Табела 4. Број посета ПС/ПИ у заједници (општини)

Одговор	Frequency	Percent %
Никада	228	54,2
Једном	39	9,3
До три пута	51	12,1
Више од три пута	103	24,5
Укупно	421	100,0

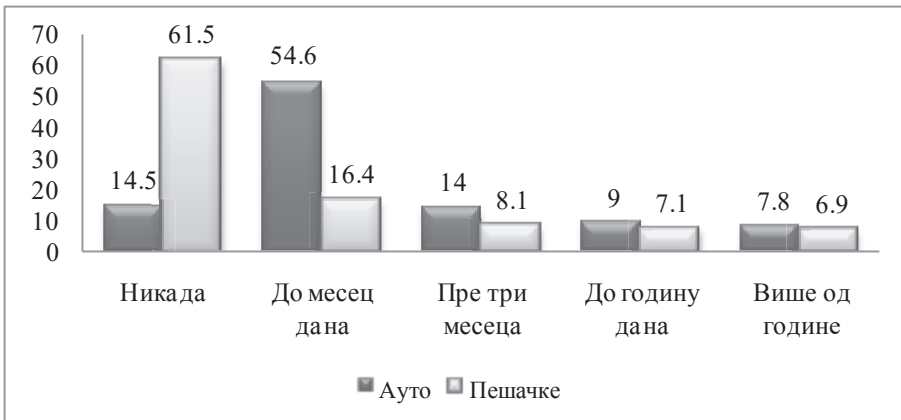
Од 421 испитаника највећи број (228 односно 54,2%) никада није био у посети полицијској ПС/ПИ у заједници (општини), њих 39 (9,3%) било је само једном, 51 (12,1%) био је 2–3 пута, а више од три пута било је 103 (24,5%) испитаника.

Видљивост полицијских аутомобилских односно пешачких патрола у вашој улици?

Бројна истраживања показују да криминалитет не умањује повећање броја запослених полицајаца, већ измена у начину рада (Füllgrabe, 2000: 182), која подразумева повећање полицијског присуства на рејонима (Спасић, Лајић, 2015: 555), појачану полицијску контролу упознавање са безбедносним проблемима грађана, зближавање полиције са грађанима, итд. (Schwind, 1998: 355; Симић, 2009: 166).

Студије преко добијених резултата показују да је 230 полазника (54,6%) у својој улици у последњих месец дана видело ауто-патролу. Њих 59 (14%) видело је патролу у задња три месеца; 38 (9%) у периоду од шест месеци до годину дана; 33 (7,8%) пре годину дана; а 61 (14,5%) у својој улици (заједници) није никада видело полицијску ауто-патролу. Дакле, 45,4% полазника у својој улици није видело ауто-патролу дуже од месец дана.

Када је у питању видљивост пешачке полицијске патроле у улици (заједници), 69 полазника (16,4%) видело је патролу у последњих месец дана; 34 (8,1%) пре три месеца; 30 (7,1%) у периоду од шест месеци до годину дана; 29 (6,9%) пре годину дана; а 259 односно 61,5% анкетираних у својој улици (заједници) пешачку патролу никада није видело.

Графикон 1. Видљивост полицијских аутомобилских и пешачких патрола

По питању видљивости пешачке патроле полиције на подручју заједнице дошло се до резултата да 83,6% испитаника више од месец дана није видело пешачку patrolу полиције у заједници.

Реализација пројеката полиције кроз партнерски однос са вашом заједницом?

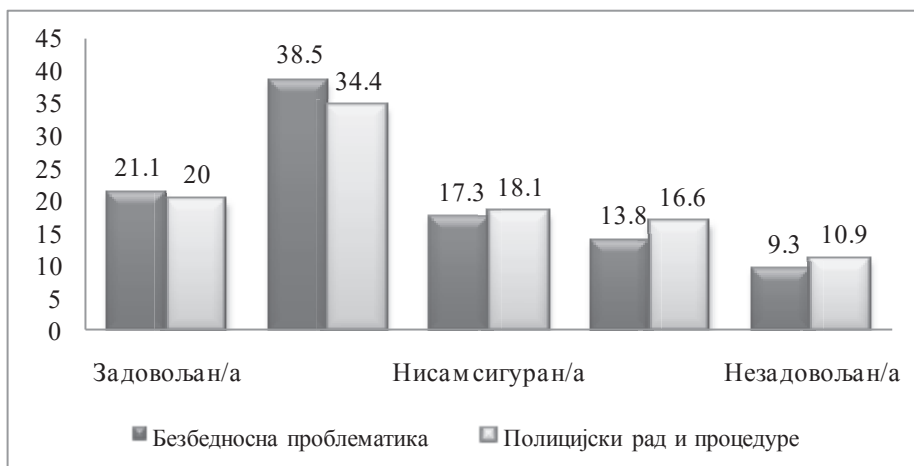
Повећањем сарадње са грађанима полиција долази до већег броја потребних информација, сазнаје се за кривична дела и прекршаје, учиниоце и жртве, као и за друге безбедносне проблеме заједнице за које се иначе не би сазнало. Нови концепт рада полиције у заједници посебно наглашава такве активности полиције (Упореди: Morash, Ford, 2002: 278; Симоновић, 2006: 19). Из тог разлога полазницима је постављено питање о информисаности о реализацији таквих пројеката. Полазници су имали могућност да се изјасне са „не“ и „да“.

Од укупног броја анкетираних, њих 113 (26,8%) одговорило је потврдно, тј. да су упознати са таквим активностима полиције на подручју заједнице, док је њих 308, односно 73,2% одговорило негативно.

Информисаност заједнице о актуелној безбедносној проблематици, полицијском раду и процедурама?

Први део питања указује на информисаност заједнице о актуелној безбедносној проблематици на подручју заједнице. Од 421 испитаника, 89 (21,1%) задовољно је информисаношћу, 162 (38,5%) углавном је задовољно, 73 (17,3%) није сигурно, 58 (13,8%) углавном је незадовољно, док је 39 (9,3%) незадовољно информисаношћу (графикон 2).

По питању задовољства полазника информисаношћу о полицијском раду и процедурама у заједници, са доњег графикона се јасно читава да је 84 (20%) задовољно, 145 (34,4%) углавном задовољно, 76 (18,1%) није сигурно, 70 (16,6%) углавном је незадовољно, док је 46 (10,9%) незадовољно.

Графикон 2. Информисаност заједнице о актуелној безбедносној проблематици и полицијском раду и процедурама

Да ли је полиција ваше заједнице икада поступала према вама?

Испитаницима је предочено да се питање односи на било какво поступање полиције у које су били укључени (нпр. жртве, сведоци, превентивна контрола...). Полазници су имали могућност да се изјасне са „не“ и „да“. Од укупног броја испитаника, њих 237 (56,3%) одговорило је потврдно, тј. да су били обухваћени полицијским поступањем, док је 184 (43,7%) одговорило одрично.

Ако сте потврдно одговорили на претходно питање, каква су ваша искуства, тј. како сте ви видели полицијско поступање?

По питању искуства са полицијским поступањима полазници су изнели своје ставове давањем одговора *негативно*, *углавном негативно*, *нисам сигуран/а*, *углавном позитивно* и *позитивно* (табела 2).

Табела 5. Искуства при полицијским поступањима.

Одговор	Frequency	Percent %
Није имао/ла искуства	175	41,6
Негативно	5	1,2
Углавном негативно	14	3,3

Нисам сигуран/а	6	1,4
Углавном позитивно	83	19,7
Позитивно	138	32,8
Укупно	421	100,0

Из табеле 5 јасно се читава да 175 (41,6%) полазника није имало искуства са полицијским поступањима, петоро (1,2%) њих је имало негативно искуство, 14 (3,3%) њих је имало углавном негативно, шесторо (1,4%) није сигурно, 83 (19,7%) њих је имало углавном позитивно, а 138 (32,8%) позитивно искуство при полицијским поступањима.

Задовољство радом полиције у заједници?

Код овог питања полазници су имали могућност да се изјасне дихотомним одговорима.

Заједница према полицијском раду има позитиван став, потврђују резултати анкете. Наиме, 315 полазника (74,8%) задовољно је радом полиције у заједници, док је њих 106 (25,2%) незадовољно.

Лични коментар?

У оквиру овог питања анкетирани испитаници су имали могућност да изнесу неке своје ставове и искуства у вези с радом полиције, али и да дају слободан коментар на било које питање из анкете. Ту могућност је искористило мало испитаника, а у раду су представљени само неки, најинтересантнији коментари.

ВОЈДОВАЦ:

- *Искрено нисам задовољан. Да је полиција присутна на местима где има више људи, грађани би се осећали сигурније.*
- *Углавном сам задовољан, али мислим да треба да појачају број патрола у мојој заједници.*
- *Увек може боље, лоша комуникација и физичка спрема полицајаца.*
- *Полиција може да оствари много већу комуникацију са грађанима, што би поред осталих разлога побољшало углед и поверење у полицију.*

- *Нисам задовољан јер је полиција слабо присутна у моме крају.*

ЗВЕЗДАРА:

- *У мојој полицијској станици задовољан сам начином и количином рада појединих полицијских службеника, али јако мало их има.*

ОБРЕНОВАЦ:

- *Не, апсолутно нисам задовољан! Треба мало боље обавестити грађане о раду полиције и о томе колико је то тежак посао.*
- *Нисам задовољан у потпуности, јер не раде сви посао подједнако и савесно.*
- *Нисам задовољан, а мислим да је главни узрок општег незадовољства грађана тај што фали људства у саставу полиције.*

ЧУКАРИЦА:

- *Задовољан сам, али само када би било више полицијских службеника.*

ПАЛИЛУЛА:

- *Генерално сам задовољан, мада би могли да ставе акценат на однос према грађанима, јер има случајева да се грађанин враћа два пута због недостатка картона за пријаву странца.*
- *Мала присутност полиције, тј. позорничких патрола, па зато нисам задовољан.*
- *Задовољан сам радом зато што се у протеклих пар година видно сузио криминал.*

СУРЧИН:

- *Задовољан сам, само мало побољшати рад што се тиче издавања докумената – огромне гужве и дуго чекање.*

ГРОЦКА:

- *Да се повећа број пешачких патрола у кругу око школа, вртића и домова здравља.*

ЗЕМУН:

- *Боља контрола и санкционисање наркомана који уживају у коришћењу дрога у добро познатим зградама у Земуну.*

Као најчешће примедбе у оквиру десетог питања анкетирани полазници истичу следеће:

- слаба присутност полиције на местима где је већа концентрација грађана (школа, болница и вртића);
- недовољан број полицијских патрола у поједином општинама;
- лоша комуникација и физичка спрема полицајаца;
- не раде сви посао подједнако и савесно;
- непрофесионалан однос према грађанима;
- слаба експедитивност при обављању управних послова;
- слабија контрола и превенција наркоманије.

Дискусија

Филозофија полицијског рада на нивоу заједнице налаже да полицијски службеници негују свакодневни директни контакт са грађанима на свом географском подручју. Полиција у заједници обезбеђује да сваки грађанин који је заинтересован за безбедносне проблеме у својој заједници може да узме активно учешће (Симоновић, 2001: 36). Нажалост, реализовано истраживање указује да то није случај са радом полиције у заједници у Београду, јер велики број испитаника није никада био у посети ПИ/ПС, а полиција није видљива у заједницама.

Полиција Београда је засигурно реализовала велики број пројеката у партнерству са заједницом. Међутим, према истраживању, они нису били транспарентни, односно, недовољно су медијски пропраћени.

Поједини резултати до који се дошло истраживањем су, можда би се могло рећи, контрадикторни, јер и поред тога што полиција није отворена и видљива нити транспарентна у реализацији пројеката у партнерству са заједницом, испитаници су ипак задовољни радом полиције, као и информисаношћу о безбедносној проблематици, полицијском раду и процедурама. До истог закључка се дошло и приликом истраживања 2015. године, тако да то засигурно треба да буде предмет неког другог истраживања.

Уколико Србија жели да оправда позицију лидера у региону, очигледно мора још више да унапреди рад полиције, односно, у пуном смислу, да транспарентније и интензивније примењује донету Стратегију о раду полиције у заједници, а

нарочито акционе планове за примену те стратегије. У том смислу, научноистраживачки радови о полицији у заједници и ставовима и искуствима грађана од круцијалног су значаја.

Закључак

Сазнања до којих се дошло спроведеним емпиријским истраживањем употпуниће празнине које постоје у знањима о раду полиције у заједници на подручју града Београда. Анализом овог истраживања, може се закључити:

- *прво*, полиција Београда је организација која није отворена ка заједници, јер највећи број (54,2%) испитаника никада није био у посети полицијској ПС/ПИИ у заједници;
- *друго*, полиција ПУ за Град Београд није видљива у заједници, јер се ауто-патроле појављују повремено у заједници док пешачке патроле готово да не постоје – утврђено је да 61,5% испитаника никада није видело пешачку патролу у својој улици;
- *треће*, реализација пројеката полиције на подручју града Београда није транспарентна; другим речима, заједница у оквиру новог концепта полицијског рада није информисана о пројектима полиције;
- *четврто*, становници Београда су информисани о актуелној безбедносној проблематици (око 60%), полицијском раду и процедурама (око 55%); ипак, питање информисаности заједнице је свакако област која може још више да се унапреди;
- *пето*, око 52% испитаника који су имали искуства са полицијом, односно према којима је полиција поступала, та поступања оценило је као позитивна;
- *шесто*, становници Београда су задовољни полицијским радом; ипак, сваки четврти анкетирани полазник није задовољан, па би се могло закључити да полицијски рад у заједницама може још да се унапреди.

Како би полиција остварила равноправно партнерство са заједницом у циљу јачања сигурности, мора бити боље интегрисана у заједницу и деловати у сагласности са широм друштвеном заједницом кроз побољшање услуга које пружа.

Комуникација између полиције и грађана поправиће се само ако су **полицајци лако видљиви и доступни** (Botterman, 2007: 31), односно ако полиција буде градила поверење и развијала партнерство са широм друштвеном заједницом (Goldenberg, 2007: 2) и ако мисли да заједница преузме део одговорности за квалитет живота у заједници. На тај начин лакше би се превазишле тешкоће у комуникацији полиције и заједнице, на шта указују и резултати истраживања овога рада.

МУП Републике Србије, као организација која је одређена визијом, мисијом и прецизно дефинисаним стратешким циљевима и акционим плановима на годишњем нивоу, у будућности мора много више да преиспитује ставове грађана. Наиме, веће присуство научноистраживачког рада уопште, па и у делу који се односи на испитивање ставова грађана о безбедносном стању и њиховим потребама, довело би до већег поклапања поступања полиције са очекивањима грађана, а тиме и до веће подршке грађана при предузимању превентивно-репресивних мера (Плачков, 2008: 142).

Из спроведеног истраживања и анализе може се закључити да је од 2015. године, односно након спроведеног истраживања са полазницима ЦОПО као грађанима, до 2017. године нови концепт рада подигнут на виши ниво, нарочито када је у питању информисаност заједнице и задовољство радом полиције. Само прве три помоћне хипотезе су потврђене, тј. да полиција Београда није отворена према заједници, да није видљива и да њени пројекти у заједници нису транспарентни.

Ипак, као закључак можемо рећи да нови концепт рада полиције није заступљен у полицијском раду у Београду, јер нису заступљена битна обележја концепта полиције у заједници, попут раније речене видљивости, отворености и транспарентности полиције, чиме се потврђује главна хипотеза у истраживању.

Литература

1. Alpert G., Piquero A. (eds) (2000). *Community Policing, Contemporary Readings*. Waveland Press, Prospect Heights.
2. Botterman, T. (2007). *Рад полиције у заједници у Бившој Југословенској Републици Македонији: Изазови и препоруке*. ОЕБС-ова посматрачка мисија у Скопљу.
3. Brandl, S., Barlow, D. (1996). *Classics in Policing*. Cincinnati.

4. Brown, P. L. (1993). *Community Policing – A Practical Guide for Police Officials. Principles of Good Policing*. U.S. Department Of Justice.
5. Burke, A. (2000). Aporias of Security. *Alternatives: Global, Local, Political*, 27(1): 1–27.
6. Делибашић, М. (2016). Етичка начела полицијског рада у заједници са малолетним преступницима. *НБП*, 20(3): 149–160.
7. Фроку, М. (2007). Малолетничка делинквенција – партнерски рад. *Међународна конференција о безбедности локалне заједнице*, Врњачка Бања.
8. Goldenberg, P. (2007). *Програм обуке полицајаца за примену закона ради борбе против кривичних дела мржње и рад полиције у заједници*, презентација на ОЕБС-овом регионалном састанку полицијских стручњака за западну Европу о раду полиције у заједници, Беч.
9. Иветић М., Млађовић, И. (2016). Ставови и искуства полазника Центра за основну полицијску обуку о раду полиције у Србији. *Безбедност*, 58(3): 46–72.
10. Кеџетовић, Ж. (2003). Reforma MUP-a Republike Srbije – od policije poretka ka servisu грађана. *Politička revija*, 2(1): 209–228.
11. Кеџетовић, Ж., Davidović, D. (2007). Policing in Serbia: challenges and developments. *Policing in Emerging Democracies: Critical Reflections*, University of Maribor, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana: 79–100.
12. Кешетовић, Ж. (2006). Полицијско супротстављање тероризму – претња концепту „полиције у заједници“ или само промена приоритета? *Безбедност*, 48(5): 847–867.
13. Kratcoski, P. C., Verma, A., Das, D. K. (2000). World Perspective crime Prevention: A Community Policing Approach. *Police Practice & Research, An International Journal*, 1: 111–112.
14. Litavski, J. (2013). *Збирка предлога практичне политике за реформу полиције у Србији*, бр. 8. Београдски центар за безбедносну политику, Београдски центар за људска права, Београд.

15. Mellish, D., Ђурђевић, З. (2004). Резултати евалуације пројекта полиција у локалној заједници и безбедна заједница у Србији. *НБП*, 9(2–3).
16. Morash, M., Ford, K. (eds) (2002). *The Move to Community Policing*.
17. Mraović et al. (2015). Legitimitet policije i socijalni kapital u postsocijalističkim zemljama: Primjeri Hrvatske i Srbije. *Zbornik radova IV. međunarodne znanstveno-stručne konferencije „Istraživački dani visoke policijske škole u Zagrebu“*, Zagreb.
18. Никач, Ж. (2010). *Полиција у заједници*. КПА, Београд.
19. Никач, Ж. (2012). *Концепт полиције у заједници и почетна искуства у Србији*. КПА, Београд.
20. Плачков, Р. (2008). Проблеми рада полиције на локалном подручју. *НБП*, 12(3): 129–147.
21. Reisig, M. D., Giacomazzi, A. L. (1998). Citizen perceptions of community policing: are attitudes towards police important? *Policing: an International Journal of Police Strategies & Management*, (21)3: 547–561.
22. Schneider, H. J., Polizei – Forschung. *Kriminalistik*, 6/00: 361–370.
23. Schwind, H. D. (1998). *Kriminologie*. Kriminalistik Verlag, Heidelberg.
24. Симић, Б. (2009). Савремени концепт полицијског рада у оквиру заједнице. *Безбедност*, 51(3): 157–172.
25. Симоновић, Б. (2001). Улога полиције у превенцији криминала на нивоу локалне заједнице. *Безбедност*, 43(1): 33–54.
26. Симоновић, Б. (2001а). Предлог за институционализовање превенције криминала у Србији. *Безбедност*, 43(3): 261–279.
27. Симоновић, Б. (2006). *Рад полиције у заједници*. Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Управа за полицијско образовање, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука.
28. Spasić, D., Djurić, S., Kesetović, Z. (2013). Community Policing and Local Self-Government: A Case Study of Serbia. *Lex Localis – Journal of Local Self-Government*, 11(3): 293–309.

29. Spasić, D., Lajić, O. (2015). *Community policing u Srbiji deset godina poslije: Između tradicije i demokracije*. Zbornik radova IV. međunarodne znanstveno-stručne konferencije „Истраживачки дани високе полицијске школе у Загребу“, Загреб.
30. Спасић, Д. (2013). *Концепт полиције у заједници и породично насиље*, докторска дисертација. Факултет безбедности Универзитета у Београду, Београд.
31. *Ставови грађана о полицији, Упоредна анализа истраживања јавног мњења у Албанији, БиХ, Црној Гори, Македонији, Србији и на Косову*. Београдски центар за безбедносну политику, Београд, 2017.
32. *Стратегија полиције у заједници*, Службени гласник Републике Србије, бр. 43/13.
33. Uwe Füllgrabe, Der Scherman – Report, Voraussetzung für eine erfolgreiche Kriminalprävention. *Kriminalistik*, 3/00: 182.
34. *Устав Републике Србије*, Службени гласник Републике Србије, бр. 98/2006.
35. Војиновић, М. (2004). Полиција у заједници. *Безбедност*, 46(3): 431–452.
36. Вуковић, С. (2005). Начело јавности рада полиције у спречавању сузбијања криминалитета. *Безбедност*, 47(6): 950–966.
37. *Закон о државној управи*, Службени гласник Републике Србије, бр. 79/2005, 101/2007, 95/2010 и 99/2014.
38. *Закон о полицији*, Службени гласник Републике Србије, бр. 6/2016.
39. Зекавица, Р. (2005). Сарадња полиције и грађана у оквиру концепта полиција у заједници. *Безбедност*, 47(1): 83–94.

Community policing in the city of Belgrade - attitudes of basic police training participants

***Abstract:** This paper represents empirical research based on the idea of community policing, as a new concept of police work in Serbia. The paper presents the research findings about attitudes and experiences of Belgrade citizens, particularly trainees at the Basic Police Training Centre in Sremska Kamenica (hereinafter: BPTC) about police work in their community. A survey of 421 respondents*

from Belgrade, determined their attitudes and experiences about police work in community, whereby it was noticed that the Belgrade police was not open to the community, is not visible, the realization of the police project is not transparent. In addition to introduction and conclusion, article has four sections: the conceptual framework of the research, the methodological framework of the research, the research findings and discussion.

Key words: *police, community policing, policing visibility, citizens experiences.*